

Drugo jugoslovansko posvetovanje o iznajditeljstvu

Korenito spremeniti odnos do iznajditeljstva

7. in 8. junija je bilo v Opatiji drugo posvetovanje o iznajditeljski dejavnosti. (Prvo je bilo v Mariboru 1971.).

Na omenjenem posvetovanju so bili skrbno obravnavani problemi v zvezi z iznajditeljstvom v vseh naših republikah. 22 domačih in tujih udeležencev je za posvetovanje pripravilo referate, 22 udeležencev pa je sodelovalo v diskusiji. Glavna ugotovitev posvetovanja je bila ta, da so od prvega posvetovanja sicer doseženi določeni rezultati, vendar je trenutno stanje glede izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov tako, da nikakor ne moremo biti zadovoljni. Med uspehe lahko štejemo dejstvo, da se je prav v času med prvim in drugim posvetovanjem povečalo število delovnih organizacij, ki so izdelale pravilnike o iznajditeljski dejavnosti. Istočasno so ustrezni družbeni činitelji pokazali večjo skrb in odgovornost v pogledu izboljšanja pogojev za razvoj iznajditeljske dejavnosti. Naj navademo zahtevo izvršnega biroja predsedstva ZKJ in predsedstva sveta zveze sindikatov Jugoslavije, da je treba korenito spremeniti odnos do iznajditeljstva in, da se izvede najenergičnejša akcija proti vsakemu odklanjanju ali omalovaževanju iznajditeljskih predlogov.

Problemi, ki tarejo druge na področju iznajditeljske dejavnosti, so zelo podobni tistim, s katerimi se srečujemo tudi mi.

1. Reševanje predlogov je največkrat zelo počasno. Predstavnik Poljske je navedel ob tej priložnosti edinstven primer iz nekega poljskega podjetja, ki je bilo zelo zainteresirano, da pospeši iznajditeljsko dejavnost in je zato reševalo predloge takoj, tako, da je predlagatelj prejel nagrado naslednjega dne.

2. Marsikateri predlog je zavrnjen; bodisi, da je nestrokovno obravnavan, bodisi, da je vmes zavist sodelavcev. Kot potrditev omenjene navedbe smo dobili od predsednika zveze izumiteljev in avtorjev Slovenije naslednji primer: od 62 primerov predlagateljev obravnavanih na sodišču (podatek velja za Slovenijo) je bilo 61 dobljenih oziroma ugodno rešenih za predlagatelja.

3. Prijavljanje predlogov mora postati pravica vsakega delovnega človeka v podjetju ne glede na strokovnost in funkcijo. Neumestni so tudi različni faktorji, s katerimi množimo nagrade glede na to, kdo je predlagatelj.

4. Skrb in strah, da bi predlagatelj zanemarjal svoje redno delo na račun iznajditeljstva, je po mnenju nekaterih diskutantov popolnoma odveč, saj mora pri ustvarjanju predloga misliti na delo in na probleme v zvezi z delom.

5. Marsikdaj porabimo mnogo časa za ugotavljanje ali spada prijavljeni predlog med službeno dolžnost predlagatelja, ali presega redno zadolžitve. Ob tej priložnosti smo slišali konkretni primer iz BiH. Neki strokovnjak je prijavil iznajditeljski predlog s katerim je rešil zelo pereč problem pri pakiranju in transportu nekaterih izdelkov. Korist je bila velika, komisija je predlagala simbolično nagrado (1.500 din), ki pa jo je vodstvo skupaj z organi upravljanja zavrnilo z utemeljitvijo, da je na-

vedeni predlagatelj prišel do predlaganih rešitev v rednem delovnem času pri opravljanju rednih delovnih dolžnosti. Postavljeno je bilo vprašanje, kako razumeti tako odločitev, če je korist za podjetje na dlani in, če se istočasno ve, da je veliko število takih sodelavcev, ki odsedijo delovni čas, ne da bi opravili rednih zadolžitve, kaj šele, da bi razmišljali o racionalnejših in novih rešitvah problemov.

Se mnogo primerov, problemov in predlogov smo slišali. Upam, da vas bom lahko kdaj drugič seznanila z zaključki posvetovanja, ker jih udeleženci nismo prejeli na koncu posvetovanja. Zaradi prenatrpanega programa, pestre

diskusije in številnih dopolnilnih predlogov, odbor za zaključke svojega dela ni mogel opraviti pravočasno. Obljubili so nam, da bomo zaključke dobili naknadno po pošti.

Kot pomembno zanimivost drugega posvetovanja naj omenim predlog, da bi bilo leto 1974 leto iznajditeljstva in zaščite industrijske lastnine. Naloga družbeno-političnih organizacij, organov samoupravljanja in vseh drugih zainteresiranih je, da v tem letu ustvarijo najugodnejše pogoje, da postane iznajditeljska dejavnost stalna praksa dela vseh delovnih ljudi v delovnih organizacijah.

Nadja Markun

Iznajditeljstvo mora biti pravica vsakega delovnega človeka v podjetju, ne glede na strokovnost in funkcijo

Nič velikega se ne da narediti brez strasti (HEGEL)

Se še kdo od vas spomni tega reka, ki smo ga uporabili za naslov enega od naših člankov o delovnih enotah? No, bilo je novembra 1971. leta, pisali pa smo o ekonomsko organizacijski službi. Leto in pol po tem je bil naš sogovornik spet Slavko Mihelič s svojima sodelavcema Zdravkom Konjarjem in Janezom Prešernom (o njih več v nadaljevanju). Povod za razgovor je nedavna otvoritev računskega centra in želja delavcev službe informacijskih sistemov, da nam povedo, kaj, kako in zakaj dela v našem podjetju računski center. Informacijo bomo objavili v dveh, treh nadaljevanjih.

18. maj 1973 — Slavko Mihelič na otvoritvi računskega centra:

»Nesporno je Sava eno tistih slovenskih in jugoslovanskih podjetij, ki beleži v zadnjih letih izredno hiter razvoj. Pri tem se nam zdi pomembno, da smo v skladu z našo osnovno koncepcijo razvoja podjetja usklajeno povečevali fizični obseg proizvodnje in razvijali sodobno koncepcijo podjetja kot celote in njenih posameznih poslovnih funkcij. Zavedali smo se namreč, da zahteva hitra rast podjetja tudi pospešena prizadevanja na programskem, kadrovskem in organizacijskem utrjevanju vseh poslovnih funkcij, kar nam zagotavlja skladen in optimalen razvoj ob maksimalnem izkoriščanju vseh fizičnih in umskih potencialov podjetja.

Prav zaradi tega delajo danes v Savi številni strokovnjaki na različnih področjih, katerih pogled ni usmerjen samo na to, kaj se dogaja danes, temveč tudi na to, kaj

lahko storimo za naš boljši jutri. Pri svojem delu se poslužujemo različnih sodobnih metod. Naj naštejemo samo nekatere:

— Že leta 1969 smo v podjetju uvedli metodo obračuna proizvodnje po direktnih stroških. Prav sedaj pa teče poizkusni obračun po metodi mejnih stroškov. Seveda ni treba poudarjati, koliko je že vpeljana metoda direktnih stroškov pripomogla k boljšim poslovnim odločitvam, od pravkar vpeljane metode pa pričakujemo še več.

— Na področju tehnologije smo s široko zasnovanim prizadevanjem poleg raziskovalnih rezultatov na vseh področjih naše programske usmeritve uspeli prvi v Jugoslaviji z lastnimi kadri razviti dokaj zahtevno tehnologijo proizvodnje radialnih plaščev.

— Kot prvo gumarsko podjetje v Jugoslaviji smo v naše poslovnanje uvedli statistične metode kontrole kakovosti. Z uporabo teh metod lahko razpoložljivo število

Vodje in namestniki vodij delovnih skupin naj na enodnevnih seminarjih pridobijo znanje o vodenju sestankov in osnove o vlogi delovnih skupin v naši samoupravni skupnosti

Seminar za vodje delovnih skupin

Te dni se je končal tretji enodnevni seminar za vodje delovnih skupin in njihove namestnike, ki ga je na pobudo družbenopolitičnih organizacij, organov samoupravljanja in vodstev TOZD organiziral izobraževalni center. Namen seminarja je bil pomagati vodjem skupin pri reševanju problematike vodenja skupine v sistemu samoupravljanja in poglobiti njihovo znanje o vlogi delovne skupine.

V program vsekakor ni bilo mogoče zajeti vse tiste vsebine, ki jo kažejo potrebe; ti seminarji so bili torej le del širšega programa, ki ga zahteva permanentno izobraževanje vodij delovnih skupin in na-

mestnikov. Teme so bile naslednje:

O namenu seminarjev je vsakokrat spregovorila tov. Jurančičeva, TOZD kot primarno obliko združenega dela in smisel samoupravnega sporazumevanja je obravnaval tov. Marcijan Stefan, tov. Babnik Rudolf je razlagal način ugotavljanja celotnega dohodka in dohodka TOZD ter njegovo delitev, tov. Korenčan Zdravko je imel razgovor o problematiki urejanja delovnih razmerij v organizacijah združenega dela, tov. Petek Mihael je govoril o vodenju sestankov, tov. Zerko Ivan je razlagal mehanizem komuniciranja med delovno skupino in drugimi samoupravnimi organi, tov. Rant Regina pa je obravnavala osnove in merila za delitev osebnih dohodkov; v diskusiji o tem se je zelo uspešno vključil še tov. Stojanovič.

Vsi predavatelji so obravnavane teme dopolnili še z razgovori o problemih, ki so zanimali udeležence.

Na vseh treh seminarjih je bilo 110 slušateljev od 126 vabljenih ali 87,5 %, to je vsekakor zelo dober odziv. Predavanja so bila v domu JLA v Kranju, kar je bilo ugodno tako za udeležence, kot tudi za predavatelje.

Izobraževalni center

Seminarjev se je udeležilo 87,5 % vabljenih

Poročilo o odločitvah delovnih skupin

V času od 21. do 31. maja so DESK obravnavale in sprejele več predlaganih zadev. K zbranim pripombam nekaterih DESK dajemo naslednje odgovore:

1. Predlog za povečanje zneskov, ki jih 88. člen pravilnika o delitvi OD določa za razkladanje vagonov ob prostih dnevih in za opravljanje dežurne gasilske službe

I. TAP: brez pripomb
II. TTI: brez pripomb
III. OSS:

1. P: Dve skupini sta bili mnenja, da je cena za razkladanje vagonov v prostih dnevih prenizka glede na današnje razmere.

O: Ta cena je povečana v enakem razmerju kot ostali fiksni zneski v internem pravilniku o delitvi OD, to je cca 20 %.

1. Predlog za povečanje zneskov, ki jih 88. člen pravilnika o delitvi OD določa za razkladanje vagonov ob prostih dnevih, in za opravljanje dežurne gasilske službe:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	42	3	—	—	100 %
TTI	42	41	—	1	—	97,61 %
TAP	24	23	—	1	—	95,66 %
Skupaj	111	106	3	2	—	98,20 %

2. Predlog za dopolnitev 76. člena pravilnika o delitvi OD, ki se nanaša na strokovno izpopolnjevanje delavcev v tujini:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	43	2	—	—	100 %
TTI	42	37	—	2	3	88,04 %
TAP	24	21	3	—	—	100 %
Skupaj	111	101	5	2	3	95,50 %

3. Predlog za povečanje minimalnega osebnega dohodka:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	41	4	—	—	100 %
TTI	42	40	—	—	2	95,24 %
TAP	24	24	—	—	—	100 %
Skupaj	111	105	4	—	2	98,20 %

4. Sprememba 138. člena pravilnika o delitvi OD, ki se nanaša na honorarje za informativne prispevke:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	42	3	—	—	100 %
TTI	42	38	—	—	4	90,47 %
TAP	24	24	—	—	—	100 %
Skupaj	111	104	3	—	4	96,40 %

5. Drugačen način izplačevanja OD:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	24	9	—	12	73,36 %
TTI	42	37	5	—	—	100 %
TAP	24	22	—	1	1	91,32 %
Skupaj	111	83	14	1	13	87,39 %

6. Nakup skladišča v Zagrebu:

TOZD	Število DESK	Odločitve delovnih skupin			Brez stališča	Za predlog skupaj s pripombami
		Za	Za s prip.	Proti		
OSS	45	35	4	—	6	86,68 %
TTI	42	32	—	—	10	76,19 %
TAP	24	23	—	—	1	95,66 %
Skupaj	111	90	4	—	17	84,63 %

Zbrane pripombe z odgovori prilagamo v posebnem poročilu.

2. P: Ena skupina je v razpravi razlagala, da je izplačilo mišljeno v netto znesku.

O: V informatorju št. 36 je na dveh mestih zapisano, da so izplačila v brutto zneskih, na enem mestu pa je ta označba izpuščena. Po pravilniku je smatrati vsa tovrstna izplačila v brutto zneskih.

2. Predlog za dopolnitev 76. člena pravilnika o delitvi OD, ki se nanaša na strokovno izpopolnjevanje delavcev v tujini

I. TAP: 1. P: V primeru, da službeno potovanje traja več kot teden dni, naj pripada vsem v prvem tednu enako nadomestilo OD, za daljše potovanje pa se sprejema dani predlog.

O: Pripomba delavcev ustreza drugemu dopoljenemu odstavku k temu členu pravilnika, ki določa, da se izpopolnjevanje izpod 6 dni smatra za službeno potovanje in da delavcu pripada nadomestilo OD, obračunan po dejanski vrednosti točke v tistem mesecu.

2. P: Tri skupine so menile, da je zaradi hitro rastočih življenjskih stroškov minimalni OD prenizek in naj se poveča na 1.500.— din.

O: V predlogu za najnižji OD 1.350.— din je KS upoštevala trenutne finančne možnosti podjetja, eksistenčni minimum in stanje najnižjega OD v drugih podjetjih.

4. Sprememba 138. člena pravilnika o delitvi OD, ki se nanaša na honorarje za informativne prispevke

I. TAP: brez pripomb
II. TTI: brez pripomb
III. OSS:

1. P: Ena skupina predlaga povečanje stimulacijskega faktorja na največ 2,0.

O: Predlagatelja za izjemno določanje stimulacijskega faktorja od 1,0 na največ 1,3 so vodile izkušnje, da se že ta faktor lahko samo izjemoma uporabi za izredno kvalitetne članke.

O: Delavci naj se glede te akontacije do 8. julija javijo vodji svoje obračunske enote, kot je to obrazloženo v informatorju št. 38.

3. P: 10 % rezervirani del OD naj se izplača pred kolektivnim dopustom.

O: Rezervirani del OD bo lahko izplačan na osnovi skupnega obračuna za vse delavce podjetja dne 6. avgusta, za kar se je odločila večina delavcev.

III. OSS:

1. P: Pet skupin predlaga, da bi gotovinski del OD ostal v znesku 1.000.— din.

O: Velika večina delavcev v vseh TOZD se je odločila za gotovinski del v znesku 500.— din.

2. P: Ena skupina je opozorila na tiskovno napako v informatorju, da se delavci prijavljajo za akontacije lahko do 25. v mesecu in ne do 15.

O: Opozorilo je točno.

3. P: Tri skupine so predlagale, da naj se v avgustu v celoti OD izplača na hranilno knjižico.

O: Delavec, ki bi želel celotni OD na hranilno knjižico, se bo moral posebej javiti pri obračunovalki.

6. Nakup skladišča v Zagrebu

I. TAP: brez pripomb

II. TTI:

1. P: V bodoče naj bo v takih zadevah informacija bolj izčrpna.

O: Kritika je upravičena, zato bodo vztrajali, da bodo informacije v bodoče izčrpnije.

2. P: Gradivo za nakup skladišča je premalo utemeljeno.

O: Utemeljitev je vsebovana že v letošnjem gospodarskem načrtu, ki so ga DESK zaradi rebalansa dvakrat obravnavale.

3. P: Kdaj so investicijo odobrile DESK in v kakšni višini?

O: DESK so o tej investiciji dvakrat obravnavale v okviru obravnavanega predloga letošnjega gospodarskega načrta. Nakupna vrednost za sklenitev pogodbe je bila določena v višini 5520.000.— din, letošnji obrok za izplačilo pa v višini 1940.000.— din.

4. P: Zakaj naj TTI investira v skladišče v Zagrebu, ki se bo koristilo predvsem za izdelke TAP? Investicija naj bo v razmerju, v kakršnem bosta TAP in TTI koristila skladiščne prostore.

O: Investicijo financira OSS oz. ZOP, skladišče pa bo služilo vsem proizvodnim TOZD.

5. P: Kdo je kriv za storjeno napako v prvotni pogodbi?

O: Marketing ponovno izjavlja, da je večji znesek potreben izključno zaradi napake, ki jo je napravil ponudnik, in da sklenitev pogodbe zato ni propadla. Ponudnik sedaj pojasnjuje, da je bila prvotna ponudba zgolj informativna ne pa dokončna, zaradi česar marketing pri sklenitvi pogodbe ne more vztrajati pri prvotni informativni ceni.

III. OSS:

1. P: Štirj skupine so kritizirale kratko oz. nepopolno utemeljitev in zahtevale ugotovitve krivca za tako stanje.

O: Glej obrazložitev pod II!

O pomembnejših odločitvah razpravljajo poleg delovnih skupin tudi družbeno politične organizacije. Na sliki: Sindikalni delavci so se zbrali k razpravi o kriterijih za določanje dolžine letnega dopusta

II. TTI:

1. P: S predlogom se v celoti ne strinjajo, češ da bodo imeli delavci v času strokovnega izpopolnjevanja v tujini, na ta način večji zaslužek kot v matični tovarni, pa čeprav se upoštevajo večji življenjski stroški.

O: Po zakonu vsakemu delavcu, ki službeno potuje iz kraja službovanja oz. bivanja, pripada povračilo potnih stroškov, dnevnica za preživljanje in nočnina, kar je pa pogojeno z bistveno višjimi življenjskimi stroški. Delavci, ki gredo na strokovno izpopolnjevanje, zaradi poldnevne in plačila nočnine, ne bodo imeli večjega zaslužka, ker bodo s tem pokrili stroške preživljanja v tujini.

III. OSS:

1. P: Ena skupina je izrazila mnenje, da naj bi se trajanje strokovnega izpopolnjevanja v tujini omejilo na najmanj 1 mesec.

O: Več razprav pred izoblikovanjem predloga, ki je šel v odločitev DESK, je pokazalo, da je pridobivanje praktičnega znanja tudi lahko časovno krajše.

2. P: Ena skupina je opozorila, da v dopoljenem 76. členu manjka določilo o povrnitvi prevoznih stroškov.

O: KS je že dobila opozorilo in bo v dokončnem tekstu tega člena to dopolnila.

3. Predlog za povečanje minimalnega osebnega dohodka

I. TAP: brez pripomb

II. TTI:

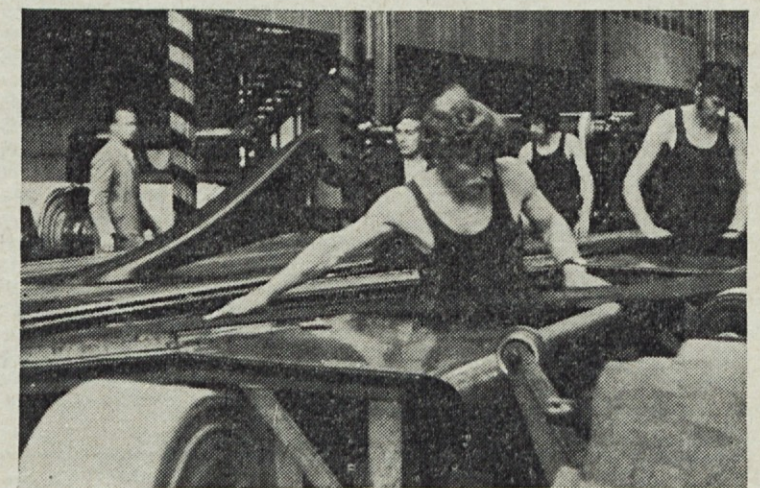
1. P: Minimalni OD naj se v bodoče povečuje v skladu z naraščanjem življenjskih stroškov.

O: V bodoče bo strokovna služba sproti predlaga povečevanje OD glede na življenjske stroške in to v mejah določil samoupravnega sporazuma gumarske industrije, kolikor bo to dopuščal.

III. OSS:

1. P: Ena skupina želi informacijo, kako bo KS zagotovila, da bo delavec dobil najmanj 1.350.— din.

O: Ta razlika bo delavcu avtomatično priznana in dodana v vsakomesečnem obračunu OD.

Neposredno odločanje na sestankih delovnih skupin se je že uveljavilo. To potrjuje tudi poročilo o odločitvah

O računskem centru

(Nadaljevanje s 1. str.)

citetnega vidika. To nam omogoča, da lahko program razvoja podjetja v čim večji meri uskladimo z zahtevami trga. Tako si ustvarjamo bazo za tržno usmerjeno poslovno politiko podjetja.

Podjetje zaposluje že tudi strokovnjake, ki so začeli delati na področju operacijskih raziskav. Tako je bilo že rešenih nekaj enostavnejših proizvodnih in transportnih problemov, ravnokar pa dokončujemo na osnovi matematične teorije zalog projekt vodenja zalog materiala. S pomočjo različnih metod operacijskih raziskav in simulacij računamo doseči še velike prihranke.

Uporaba sodobnih metod zahteva tudi moderno tehnologijo zbiranja, ažuriranja, hranjenja in obdelovanja podatkov. Zato smo že leta 1969 naredili na tem področju program dela za uvedbo svojega lastnega informacijskega sistema s pomočjo elektronske obdelave podatkov.

Seveda ni bilo mogoče hkrati zbrati vse številne informacije, ki bi jih bilo treba vključiti v banko podatkov. Zato smo se odločili za postopno zbiranje s tem, da smo za zbrane podatke takoj pripravili obdelave. Le-te so bile pripravljene tako, da so se ali pa se bodo kasneje vključile v svoje informacijske pod sisteme. Seveda smo lahko v začetku delali le enostavnejše obdelave, ki še ne zahtevajo številnih in kompleksnih podatkov na eni ter večje elektronske opreme na drugi strani.

Ze dosedanji rezultati nam kažejo, da prihranki zaradi boljših poslovnih odločitev, ki jih omogočajo ažurne in dobro obdelane informacije, daleč presegajo sicer ne majhne stroške elektronske obdelave. Vse bolj in bolj pa postaja pomembno tudi dejstvo, da bi morali za ročno obdelavo vsaj najnujnejših podatkov, ki jih zahteva sodoben način poslovanja, dodatno zaposliti precej novih ljudi. Ker lahko to delo opravi računalnik, se razpoložljivi delavci usmerjajo predvsem na analitično delo. Pri akutnem problemu pomanjka

nja delovne sile v Kranju nam tudi ta prihranek precej pomeni.

Na koncu bi se rad zahvalil vsem delavcem in samoupravnim organom Save, ki so razumeli zahteve hitro se razvijajočega podjetja ter namenili znatna finančna sredstva za izgradnjo elektronskega računskega centra. Prepričani smo, da bo ta investicija pomenila dodatni impulz k še hitrejšemu razvoju in večji socialni varnosti vseh zaposlenih.

Rad bi izkoristil to priložnost tudi za to, da se zahvalim vsem izvajalcem, ki so v najbolj nemogočih vremenskih razmerah v skoraj rekordnem času izgotovili objekt in s tem omogočili, da ga lahko danes slavnostno izročamo svojemu namenu.

Kakšen je naš računalnik?

To je računalnik IBM 370/135 in ga sestavljajo naslednje enote: centralna enota s komandno ploščo in konzolnim pisalnim strojem, tri enote za magnetne diske, ena dvojna enota za magnetne trakove, čitalec kartic, luknjač kartic in pisalni stroj ali printer. Glede na svoje karakteristike je naš računalnik predhodnik četrte generacije računalnikov.

Za naš računalnik lahko rečemo, da je zelo sposoben, saj lahko v sekundi sešteje nekaj tisoč števil. Toda ta števila je treba nekje prebrati. Računalniku dostavljamo podatke s pomočjo luknjanih kartic. Čitalec luknjanih kartic lahko prebere 1200 kartic v minuti. Torej računalnik v sekundi ne more sešteti več različnih števil, kot jih gre na 20 kartic. Pri znanstvenih problemih, kjer je malo podatkov, ki jih moramo dostaviti računalniku, to ni hud problem. Pri komercialnih obdelavah pa je zelo hud. Podatkov je tu veliko in hitrost dobave podatkov določa hitrost obdelave teh podatkov.

Dostava podatkov s karticami je daleč najpočasnejša. Zato podatke, ki se ne spreminjajo, rabi pa se vsak dan, zapišemo na magnetne diske ali na magnetne trakove. Princip zapisa je pri obeh enak

kot pri magnetofonu. Dostava podatkov s traku ali z diska pa je dosti hitrejša kot s kartice.

Na disku ali na traku so podatki zapisani v obliki datotek. Beseda je analogna besedi kartoteka. Enemu kartonu v kartoteki ustreza en stavek v datoteki. V kartoteki je prostor za več vpisov, če se podatki spremenijo. Tega v datoteki ni treba. Če se spremenijo podatki v datoteki, nove podatke enostavno napišemo preko starih.

Hitrost dostave podatkov z magnetnega traku ali diska je različna od primera do primera. Giblje se od 2-krat do 180-krat hitreje, kot čitanje iz kartic. Žal tudi te hitrosti še niso dovolj velike, da bi bile kos hitrostim centralne enote. Lučka »weit« na komandni plošči računalnika gori takrat, ko računalnik čaka na dostavo podatkov za obdelavo. Ta lučka kljub izrednemu razvoju perifernih enot še vedno dosti gori.

Kako računalnik obdeluje podatke? Za vsako vrsto obdelave je treba računalniku dati navodila. To navodilo se imenuje program. Program je zaporedje instrukcij in računalnik jih izvršuje od začetka do konca drugega za drugim. Kako tak program dela, lahko vidimo spet iz primera kartoteke delavcev. Vsem delavcem je npr. treba vpisati znesek za regres. Clovek, ki bo to delal, bo delal po takem postopku:

- iz kartoteke bo vzel karton,
- pogledal bo število družinskih članov, izračunal znesek in ga vpisal v rubriko regres,
- položil bo karton nazaj na njegovo mesto,
- če je bil to zadnji karton iz kartoteke, bo prenehal z delom, sicer pa bo postopek ponovil.

Računalnik dela enako, samo hitreje in bolj točno. Ta predpis je treba samo napisati v računalniškem jeziku in nastane program za izračun regresa za delavce. Prevod predpisov iz slovensčine na računalniški jezik je delo programerja. Sestavljanje takih predpisov je delo organizatorjev. Dostavljanje podatkov pa je stvar tistih, ki so želeli, da se podatki obdelajo na računalniku.

Program je lahko v karticah, če pa se večkrat uporablja, pa je lahko napisan na disku. Računalnik dela tako: preko čitalca kartic dobi instrukcijo, naj prečita določen program. Program se včita in računalnik si ga zapomni tako, da ga zapiše v glavni spomin. Ta program pa daje instrukcije za čitanje in obdelavo podatkov. Jemanje kartona iz kartoteke ustreza čitanju iz datoteke in podobno za pisanje v datoteko.

Rezultati obdelave se lahko zapišejo na diske, trakove ali luknjane kartice, če želimo te rezultate še obdelati. Če pa so to končni rezultati, pa se pišejo na papir.

Prihodnjič razgovor z delavci v računskem centru

J. S.

Srečno, Maksinovi!

Naša dolgoletna sodelavca doktor Maksin Svetislav in Maksin Cvetka, dipl. inž. sta odšla iz našega podjetja na nove delovne dolžnosti.

Zdi se nam prav, da se ob tej priliki spomnimo, da sta k nam prišla dosti prej kot večina Savčanov, v času, ko se je SAVI težko reklo, da je industrijska tovarna in zdi se nam prav, da povemo, da sta za razvoj našega podjetja vsak na svojem področju veliko naredila in gre dobršen del zahva-

le za to, kar danes imamo, tudi njima.

Posebno dr. Maksin je bil vztrajen v borbi za politiko razvoja podjetja in za napredek razvojno-tehnološkega instituta ter za nenehno izpopolnjevanje in izobraževanje kadrov, saj je s svojim neutrudnim delom dajal dober zgled.

Za ves trud, ki sta ga vložila v svoje delo, se jima ob tej priliki najiskrenejše zahvaljujemo.

Razvojno tehnološki institut

Gostje na ogledu v računskem centru

Izobraževalni center Industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »SAVA« Kranj

razpisuje

za šolsko leto 1973/74 naslednje štipendije:

- 2 štipendiji na ekonomski fakulteti,
- 3 štipendije na fakulteti za strojništvo,
- 2 štipendiji na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, oddelek za kemijo,

- 1 štipendijo na pravni fakulteti,
- 4 štipendije na višji ekonomsko-komercialni šoli, finančna smer,
- 2 štipendiji na visoki ekonomsko-komercialni šoli, komercialna smer,
- 2 štipendiji na višji šoli za organizacijo dela,
- 4 štipendije na ekonomski srednji šoli,
- 4 štipendije na upravno administrativni šoli,
- 4 štipendije na srednji tehniški šoli, strojni oddelek,
- 2 štipendiji na srednji tehniški šoli, kemijski oddelek (samo fantje).

Višine štipendij so odvisne od učnega uspeha, letnika, socialnega stanja in se gibljejo od 360,00 do 1020,00 din za višje in visoke šole ter fakultete in od 260,00 do 660,00 din za srednje šole.

Kandidati morajo pisni prošnji priložiti še življenjepis, zadnje šolsko spričevalo ali potrdilo o opravljenih izpitih, potrdilo o premoženjskem stanju in poprečnih dohodkih staršev v zadnjih treh mesecih.

Prošnjo in dokumente naj kandidati pošljejo najkasneje do 30. junija 1973 na naslov: Izobraževalni center »SAVA« Kranj, Medetova ulica 1.

Obenem obveščamo vse člane kolektiva, katerih otroci obiskujejo srednje, višje ali visoke šole, da podjetje omogoča študij nadarjenim dijakom in študentom tudi z brezobrestnim posojilom. Prednost pri podelitvi posojila imajo otroci članov ali upokojevcov kolektiva.

Prošnjo in dokumente (iste kot za podelitev štipendije) naj kandidati pošljejo v izobraževalni center najkasneje do 30. junija 1973.

Izobraževalni center Industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »SAVA« Kranj

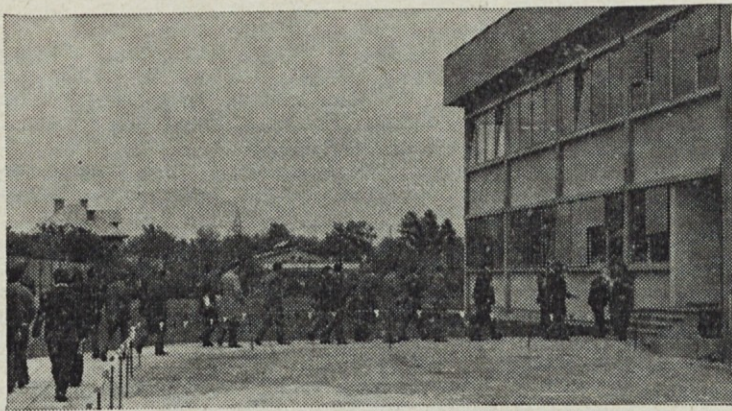
razpisuje

za šolsko leto 1973/74 izredno šolanje, in sicer za šole oziroma smeri, ki so v skladu s potrebami našega podjetja.

Pogoji za sklenitev pogodbe o izrednem šolanju so:

- da je smer in stopnja šolanja v skladu s potrebami podjetja, za kar da soglasje kadrovska služba,
- da je delavec zaključil zadnje šolanje z vsaj dobrim uspehom,
- da je uspešno opravil psihološki test,
- da se z njegovim šolanjem strinja svet delovne enote,
- da ni delavec na stroške podjetja že enkrat obiskoval šole iste stopnje, a druge smeri.

Kandidat naj pošljejo prošnje najkasneje do 10. avgusta 1973 v izobraževalni center.

Otvoritve računskega centra se je udeležilo veliko število gostov — več kot pa Savčanov, za katere je ogled organiziral izobraževalni center.

Fluktuacija — 1,4 %

Naravno je, da delavci menjavajo delovna mesta v delovnem obdobju. Tako je povsod po svetu. Če pa po menjavanju delovnih

mest ocenjujemo naše razmere, ugotavljamo, da so Jugoslovani 100 % zadovoljni z delovnimi mesti, na katerih delajo. Iz leta v leto namreč vse manj Jugoslova-

Prijave za iznajditeljske predloge

Obveščamo vse člane delovne skupnosti, da je razvojno tehnološki inštitut dostavil vsem proizvodnim obračunskim enotam in vzdrževanju v obeh TOZD ter servisni službi v OSS obrazce »Prijava«, s katerimi lahko prijavite iznajditeljski predlog v skladu z novim pravilnikom o iznajditeljski dejavnosti. Ker so na »Prijavi« v glavnem osebni podatki, mora biti obrazložitev predloga priložena zraven na listu papirja ali natipkana ali v rokopisu. Predloge naslavljajte na razvojno tehnološki inštitut — oddelek za tehnološko dokumentacijo (RTI—OTD). Vsi ostali, ki bi želeli dobiti »Prijave«, naj se oglasijo v navedenem oddelku.

Nadja Markun

nov menja delovno mesto. Najnovejši podatki statistikov kažejo, da je bilo fluktuacije lani v SFRJ le 1,4 % na mesec, to je najnižja stopnja v zadnjih osmih letih. Pri nas je, žal, 1,4 pomnožena z 10.

LE 145 patentov

V Jugoslaviji je okoli 300.000 inženirjev in tehnikov, 1,2 milijona visoko kvalificiranih in kvalificiranih delavcev in več kot 5000 inštitutov ter raziskovalnih centrov. Toda ta ustvarjalni potencial ni izkoriščen v zadostni meri. V letu 1971 je bilo registriranih samo 145 patentov, in to 50 iz delovnih organizacij, dva patenta iz inštitutov — ostalo so prijavili državljani takorekoč privatno.

V Savi je zaposlenih 501 inženirjev in tehnikov ter 726 visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev. Patentov lani ni bilo prijavljenih, zabeleženo pa je 26 tehničnih izboljšav in koristnih predlogov.

Športniki Save na VII. gumijadi

Za nami je VII. gumijada — srečanje športnikov gumarskih kolektivov Jugoslavije. Letošnja je po nastopajočih ekipah prekosila vse dosedanje, bila pa je najboljša tudi pri organizaciji tekmovanja.

Ne bi opisoval tekmovanja le z golimi rezultati tekmovanja, pač pa bom opisal v potopisnem stilu, kar bo verjetno za večino bralcev zanimivejše.

Savo je na gumijadi zastopalo 60 udeležencev. Tekmovali smo v vseh petih panogah, ki so v sporu gumarskih iger, in sicer: nogomet, streljanje, rokomet ženske, rokomet moški in šah.

V petek, 25. maja, smo se ob 4. uri zjutraj odpeljali iz Kranja proti železniški postaji Ljubljana, od koder naj bi se z ekspresnim vlakom odpeljali dalje proti Zagrebu, Beogradu in Stalaču. Po

so nas čakala že naslednji dan tekmovanja, smo šli kar hitro k počitku, vedeli pa smo tudi, da bo treba vstati že ob 5.30. Nekateri se kljub vsemu prebudimo že prej. Prebudi nas oživila jutranja simfonija šumadijske planine, ptičji koncert, šumenje studenčnice, pa lahke dežne kaplje, ki padajo na zelene krošnje mogočnih dreves, nekaterim, ki so prenočevali v planinskem domu, pa skozi dotrajano

detkov je favorizirana savska ekipa pristala šele na četrtem mestu. Delno bi neuspeh pripisal ekipi samj z vodjem sekcije, ker ni dovolj proučila pravilnika strelskega tekmovanja, ki je dovoljeval streljanje s puškami proste izbire. In tako so vse tri ekipe plasirane pred našo, imele mnogo kvalitetnejše uvožene puške.

šah

Največ prostega časa je bilo dana tej panogi. Sahirali smo kar 8 ur in to vsaka ekipa z vsako. Sodelovalo je vseh 14 ekip. V končnem seštevku smo zasedli sedmo mesto, to je v sredini lestvice. Poudarim naj, da večina ekip vodi s seboj odlične šahiste, ki pa niso člani kolektivov, za katere tekmujejo.

rokomet — ženske

Edino v tej panogi smo bili prijetno presenečeni. Ze v Kranju smo moledovali, ali naj to ekipo vzamemo s seboj, češ da nas bo z visokimi porazi osramotila. Bilo pa je ravno obratno. Zasedle so tretje mesto, z malo več sreče v igri z Borovom pa bi bile lahko prve. Zato naj nam za naše slabo mnenje o njihovi igri, ki smo jo predvidevali, oprostijo, mi pa jim še enkrat za uspeh čestitamo.

S kratkim opisom tekmovanja sem tako pri kraju. Kot vidite, razen uspeha rokometaric, nismo imeli sreče. Zato pa smo bili toliko bolj veseli pokala »fair-play«, ki so nam ga soglasno dodelili kot najbolj športni — fer ekipi. Priznati moram, da smo ga prejeli zaslužen, saj na vsem tekmovanju, pa tudi potovanju ni bilo najmanjšega izpada posameznikov iz naše ekipe. Lahko torej rečem, da je ekipa športnikov kljub temu, da ni imela posebno lepih športnih rezultatov, dostojno reprezentirala svoj kolektiv tovarne Save.

V nedeljo, ko so se v glavnem odvijala le še finalna tekmovanja, so naša gostitelji odpeljali na kraški izlet v ženski samostan pri Trsteniku in v zelo znano letovišče Vrnjačko Banjo. Po kratkem ogle-

du samostana je naša osušena grla busa iz tovarne Miloje Zakič za omočila odlična vinska kapljica, ki veliko razumevanje, ki sta ga imela do nas.

končni vrstni red

1. Borovo	64
2. Tigar — Piro	57
3. Miloje Zakič	42
4. Prva petoletka	29
5. Gazela	23
6. Sava	21
7. Kraguj	21
8. Vulkan	19
9. Ris	11
10. Vitojevac	9
11. Rekord	8
12. Josip Kraš	6
13. Ruma	6
14. Balkan	6

Vid Gazvoda

Na čelu povorke so gumarji iz vse Jugoslavije ponesli simbol bratstva in enotnosti — sliko tovariša TITA

približno uri zamude je vlak le odpeljal. Hitro smo se razmestili v svojem vagonu, potegnili na dan rekvizite za krajsanje časa: tarok, športne časopise, karte, nekateri bolj zaspani pa so še malo zadremali. Šahisti so organizirali brzo-turnir in ga po štirih urah igranja zaključili.

Ko smo se peljali mimo Krškega, je bil naš vodja poti tov. Vule ob 8 starih tisočakov. Ko je povedal svojo nevsakdanjo zgodbo, smo se pošteno nasmejali, hkrati pa pogledali v svoje žepe, če ni še h komu zašla roka dveh prebrisanih žeparjev, ki sta ordinirala v našem vlakcu. Povem naj še, da je večji del denarja dobil nazaj, tistih osem tisoč pa jima je moral pustiti za njuno dobrosočnost.

Vožnja je hitro minevala, tudi vreme ni bilo prevročje. Iz ravne slavonsko-sremske pokrajine se pripeljemo v naše glavno mesto, ki smo ga moralj kmalu zapustiti in že brzimo v zeleno pokrajino gričevnate šumadije. Za marsikoga izmed nas je bila ta vožnja prvo srečanje s temi kraji, zato jih z zanimanjem opazujemo in primerjamo z romantično Dolenjsko. Po skoraj dveurni zamudi le prispemo na našo izstopno postajo Stalač, ki je oddaljena od Kruševca 14 km. Tu nas pričaka naš referent Edo z vodičem Pajom ter avtobus iz tovarne Miloje Zakič. Odpeljemo se v Kruševac v tovarno »Miloje Zakič«, kjer so nam naročili kosilo. Ker pa smo bili zelo pozni, smo to združili z večerjo. Po večerji smo si šli ogledat mesto, ki se nam je zdelo zelo lepo. Še isti večer se kljub vratolomni vožnji avtobusa podamo na 24 km oddaljeno planino Jastrebac, kjer smo prenočevali vse tri noči. Ker

Nogometarji Save pred pričetkom tekmovanja

Vsekakor smo mi največ upanja polagali v našo strelsko ekipo, katera je zmagovala na dosedanjih gumijadah. Pa pogledimo, kako je bilo po posameznih panogah in uvrstitve naših ekip.

nogomet

Sodelovalo je 14 ekip. Ze v prvem kolu se je naša ekipa srečala s končnim zmagovalcem Borovom. Fantje so igrali zares dobro. Tri minute do konca, rezultat še vedno 0:0, tedaj pa usodna smola in naši nogometarji so zaključili tekmovanje.

rokomet — moški

Precej okrnjena ekipa Save se je v prvem kolu srečala z zagrebškim RISOM. Presenečenja ni bilo in tudi naši rokometarji so se poslovlili od nadaljnega tekmovanja. Vseeno pa igralcem priznanje, saj na grobstvi nasprotnika niso reagirali.

streljanje

Naše upanje po 1. mestu je šlo po vodi. Po končnem seštevku za-

Obvestilo

Dne 17. 1. 1973 smo Sekretariatu za prosveto in kulturo v Ljubljani predložili predlog za verifikacijo izobraževalnega centra.

23. aprila 1973 je republiški sekretar za prosveto in kulturo pod številko 022-5/73 izdal odločbo o verifikaciji Izobraževalnega centra »SAVA« Kranj. Izobraževalni center je verificiran za naloge, ki jih trajno opravlja v skladu z zakonom in na podlagi zakona izdanimi predpisi.

Izobraževalni center je s tem vpisan v evidenco izobraževalnih organizacij v skladu z navodilom za vodenje evidence izobraževalnih organizacij. Spričevala, ki jih bo izdajal izobraževalni center, bodo odslej družbeno priznana (tudi izven podjetja).

Odločba o verifikaciji velja od 23. aprila letos, dokler bo izobraževalni center izpolnjeval predpisane pogoje.

du samostana je naša osušena grla busa iz tovarne Miloje Zakič za omočila odlična vinska kapljica, ki veliko razumevanje, ki sta ga imela do nas.

Šola za samoupravljanje

Kratice

Hitri tempo življenja narekuje kratko izražanje, vendar pa nagel razvoj tehnike in znanosti ter spreminjanje družbene ureditve zahtevajo več novih in doign opisnih imen, da ne nastanejo zamenjave. Iz te zagate nas pogosto rešujejo kratice, okrajšave, dogovorjena znamenja, simboli in sure, ki ponekod preraščajo že v poseben jezik. Kratice nam res skrajšajo pisanje (in prinranje papir), žal pa so mnogim braicem nerazumljive. Kratica je dobra, če je zadosti jasna, razumljiva in nedvoumna.

Ne smemo pozabiti, da se v leposlovnih knjigah kraticam kar najbolj izognemo, več jih je v strokovnih knjigah, zlasti pa naj ne bi bilo priložnostnih kratic v šolskih knjigah in dnevnem časopisu. Zakaj? Besedno pomen kratic, ni ne lepo ne razumljivo vsakemu učenca ali braicu. Pa pogledimo, kakšne kratice poznamo, kako jih pišemo in izgovarjamo.

Vrste kratic

a) mednarodne, predvsem za mere, uteži, prvine, države: m (meter), kg (kilogram), Fe (železo), YU (Jugoslavija);
b) domače
za naše liste, društva, ustanove in vsakdanjo rabo: LZ (Ljubljanski zvon), DIT (Društvo inženirjev in tehnikov), SAZU (Slovenska akademija znanosti in umetnosti), inž. (inženir), npr. (na primer);
prevedene: ZDA (Združene države Amerike);
c) priložnostne po raznih strokah, strokovnih knjigah, slovarjih in podobno: LJ. (Ljubljana), geom. (geometrija), madž. (madžarski).

Raba kratic

Mednarodne kratice in tudi domače okrajšave imajo ustaljene oblike; če nismo natančni, lahko nastanejo zamenjave ali nejasnosti, npr.: l — liter, l. — leta, L — Lira, L — Linnè.

Prj oblikovanju novih kratic moramo paziti, da se ločijo od že ustaljenih kratic in včasih tudi na zvočnost.

Branje kratic

Poznamo tri načine branja kratic, in sicer:
a) izgovarjamo celotne besede, ki jih z nekaj črkami nakazuje kratica in jih sklanjamo, kakor nakazuje zveza: 14. t. m. (štirinajste tega meseca), pri 5 km (pri petih kilometrih), v ZB (v Zvezji borcev);
b) izgovarjamo samo navedene črke in celotne skupine ne sklanjamo: v H₂O (v ha dve o), pri AFZ (pri afeže);
c) jemljemo okrajšave kot nove besede in jih tudi pregiblamo; v tem primeru pišemo z veliko samo začetnico, čeprav se nesklanjana kratice pri AVNOJ — pri Avnoju.

Zlasti pa je treba vedeti, da kraticam v pisavi ne dodajamo obrazila in tudi ne delamo iz njih uloženk in izvedenk; v RTI-ju, v TTI-ju. Morda se bo kdo vprašal, kakšna je zveza med tem razpravljanjem o kraticah in našim podjetjem, marsikomu pa je razumljivo, če le zasleduje savski Informator in časopis Sava. Nekaj primerov iz zadnje številke našega glasila.

Iz razmišljanja je mlade iz gumarskih podjetij in koordinacijski odbor za sodelovanje mladine gumarskih podjetij pripeljal do tega, da je KO na svoji seji 3. marca 1973 v Suvi Reki sklenil, da organizira zvezno mladinsko delovno brigado gumarjev. (citat) Organizator akcije ORA »Sutjeska 73« bo v brigadirskem naselju ... (citat)

Čufar Milan KK-TTI

Postopek za reševanje predlogov in zahtev DESK. O tem so se 15. maja pogovarjali predsedniki svetov OE, predsednik DS TOZD in sekretarji TOZD.

Ne vem, ali me občutek vara, vendar sem prepričana, da vsaj v časopisju ne bi smelo biti toliko kratic. Zase sem trdno prepričana da je branje besedila, kjer je polno kratic, bolj utrudljivo, kot pa, če je besedilo malo daljše — opraviti moramo dodatno delo, kratice moramo pretvoriti v tisto, kar pomenijo. Le malo je kratic, ki so postale kar nove besede. Prj nas v Savi mnogi grede po tej poti, četudi sicer razvoj ni tak. Pogledimo!

V radijskih in televizijskih poročilih in v ocenah aktualnih družbenopolitičnih dogodkov pri nas še vedno slišimo o temeljnih organizacijah združenega dela, o delitvi osebnega dohodka, o delu družbenopolitičnih organizacij itd. Na sestankih delovne skupine pa delavci, ki vodijo te sestanke, govorijo samo o tozdih, o odé, o desku ali deskih, o sisu, o sesu itd.

Priznam, da včasih na takem sestanku precej razmišljam o tem, kako se govornik muči, ko tako krajša besede, in kako bi se opazovalec — tujec nasmehnil ob tem. Le kaj bi ob takem »lomljenju« jezika rekel Cankar? Gotovo bi napisal drugače, kot je napisal v Kurentu.

— ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja (citat — Ivan Cankar — Kurent).

Morda bi rekel, da je položaj slovenskega jezika v slabem položaju.

Za zaključek: kratice so koristne in dobre, vendar ne na vsakem mestu in ob vsaki priliki. In ne sme jih biti preveč.

Zinka Pivk

SAVA, glasilo delovne skupnosti industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov izdaja uredniški odbor. Glasilo izhaja štirinajstrednevno, glavni in odgovorni urednik Jože Štular. Naslov uredništva: Kranj, Skofjeloška 6, telefon 22-521, interno 282. Tisk in klišaji CP Gorenjski tisk Kranj.

List je oproščen temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).